

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputatio || excellentium. D. doctoru[m] Iohannis Eccij &
|| Andre[a]e Carolostadij q[uae] cepta est Lipsi[a]e ||
XXVII. Iunij. An. M.D.XIX.**

**Eck, Johannes
Karlstadt, Andreas**

[Erfurt], 1519

VD16 E 320

Contra Eckius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-32477

Nota

partim gratia partim lib:arbit: sed totū singula ope includitudo pagunt.
¶ Sequit' primatio vel declaratio Bern. Totū quod hoc. i. lib:arbit: totū scz op⁹ bonum. illa videlicet gratia facit. Sed ut totū in illo. i. libero arbit: sic totū ex illa scz gratia fit. Est ergo sensus q' gratia operatur bona opa in lib:arbit: et ita gratia habet actiuitatē bonorū operū. Liberū autē Arbitri: habet susceptiōnē hoc est qd idē Bernbard: dicit colū: i. eodem libro de gratia et li: ar: Opus hoc sine duob' efficit non potest vno a quo fit. Altero cui vel in quo fit. Ergo bona opera potius efficiunt in lib:arbit: q' fiant actiuitate arbitriū. Nam Bernbard: cōtinuo subiicit dicens Deus auctor est salutis: liberū arbit: tantū capax: Nota verbū tñ qd solam capacitatē cōcedit et actiuitatē negat. sequit' in Bern: nec dare illam scz salutem nisi deus nec capere valet nisi lib:arbit: Rursus sequit' q' lib:arbit: magis recipit bona opa q' efficit. Immo non facit bona opa.

**Vale nobis
qui qrtimus
gloria cū de
be' q'rere ve
ritatē theolo**

¶ Bernbard' tres creaturas cōmemorat p' quas deus operatur salutē videlicet per creaturā sine ipsa. Aliqñ p' creaturā contra ipsam. aliqñ p' creaturā cū ipsa p' irratiōnālē creaturā operatur sine ipsa. q' non queat intellectu carens esse vel conscia. p' demones et malos operatur quādoq' salutē contra ipsos. per bonos autē operatur ita ut deus cū eis operetur. Quis qd deus vult et agit pariter et vos hnt. Qui est voluntate cōsentit opus omnino quod p' eos deus explicat: ipsi cōmunicat. vnde Paul' Hō autē ego ait sed gratia dei mecum potuit dicere p' me sed q' minus erat maluit dicere meū. Presumens se non solum operis esse ministrū per effectū sed et operantis quodāmodo sortis p' sensum. Hō est sensus Bernbard' q' lib:arbit: habeat actiuitatē aliquam in bono ope. quā deus vel ipsa gratia non faciat sed est sensus q' gratia dei inspirat voluntatē bonū sensum. Et ideo dicit esse minus per me qd de' p' aliquas creaturas operatur absq' cōsensu creaturā videlicet qñ p' irratiōnāles creaturas vel inuitos malos opat.

**Karol: dicit
Aristo: nihil
cōcludere in
hac facultate**

Contra Eckius.

¶ Quāuis non possum non fateri paritatē doctrīne mee quā clariss: Doctor aspnatur tñ cum bona venia ut eruditio: euadā replico cōtra solutiōes datas. Nam q' Augustinū inducit gratiā facere opari lib:arbit: p' hoc fatetur ipso tñ. Et ipso enim q' gratia facit operari lib:arbit: gratie operatio non est frustratiō: quare et lib:arbit: aliquid operabitur.

¶ Nec Ambro: sentētia satis suo suffragat' iustituro esto li: ar: actionē recipiat a gratia. illatio tñ est nulla lib:arbit: ob id non agere cū non modo lib:arbit: sed et alie creature actionē recipiant a deo. ut verissimū sit illud pūma causa nō agente nulla causa postertor: agit. ignis calefaciendi facultatē recipit a creatore. sed adhuc calefacit.

Pro tercio

¶ Quod vero ornatissim' dñs d. dicit me obtulis luminib: August' insperasse optarem ego ut tam acute videret quēadmodū ego. Et locū non citatū Doctor: pro se assumit: citatū p' se relinquēs. Argit em̄ August: in. l. p' me citato l. 3. Dico: cōtra Pela: ista. m. Recte namq' arbitror: compari lib:arbitriū sumēto vide et dictū est velut iumentū factus sum apud te. Grām vero sessorū. Quod symbolū August: non p'cis verbis sed p'fusissime. p'sequit' vsq' post literā. q. Hoc p'pterea ostendo ne v' eruditissim' doctor: aut quispiā alius cōiudicetur me solū scholasticos legisse et me scholasticū esse alios vero theologos.

Pro quarto

¶ Quod ad Ciprianū rēdit amicus n' a Cipriano sepiissime scriptū. Cuius oia bona opa in nobis operari hāc patto: augustia quā alias sepe ut plus mibi instātas opponat q' obiecta diluat. Nam quid alibi senserit Ciprian' nō cōtrauenio sed eius mentē p' lib:arbit: facultate in allegato loco sanā esse p'tendo.

Pro quinto

¶ Cōgratulat' spectatiss: dñs d. qd in suā descenderi sententiā et lib:ar: ipales actionē ad bonū nō dederi salua semp' hūanitate sua truncati nostrā adducit. Id em̄ ingenue fassus sum lib:arbit: nō h'ē spālem actionē quā grā nō faciat. sed grā et li: ar: sit includendū op⁹ bonū p'ficiūt iuxta Bern: aucto: p' me inducū.

¶ Ad quā clariss: d. respondere conatus est longā verborū serie ex Bern: nobis
relegens At q: sequētia plus et opponētī pderunt quā ridentī pcepto dscere
adhuc si libe: arbi: habet se mere passivē ad opus bonum quō. Bern: affirmat
gratiā et libe: arbi: mixtīm et simul pfcere illud. Et illud quoq: scire cupio qd
Bern: variat inter opus inceptū et pfcendū si libe: arbi: habet se pure passivē
eodē modo se habebit recipiēdo ad inceptōnē sicut in recipiēdo ad pfectionē.
¶ Similit̄ expectatōe clariss: d. et amice⁹ verba Bern: circūducit de. b. Paulo
Cupio scire quicquid alibi Bern: dicat si Paulū reputavit sociū coopantē grē
pfcensum. et quid aliud sit ille pfcensus nisi libe: arbi: opatio Et q: hoc sit certiss:
adduco August: verba que fucari nullo pacto poterūt ex tractatu quarto sup
epistola Iohannis. vbi sanctus pater tractās verba sacre ipsius anie Dñs
qui habet spem hanc in ipso castificat seipsum sicut et ipse castus est. videre
quēadmodū nō abstulit libe: ab: vt diceret castificet se ipsum quis te iustificat
nisi deus sed de⁹ te nolentē nō iustificat. q: p adiungis voluntatē deo iustificas
te ipsum. castificas te non de te sed de illo qui voluit vt habitet in te. Tamē q:
agis tibi aliquid voluntate ideo et tibi aliquid tributū est. ideo autē tributū est vt
dicas sicut Psal: 26. Adiuor: meus es ne derelinquas me. si dicis adiuor: me⁹
es aliquid agis. nam si nihil agis quō ille agit. hec. August. quib⁹ verbis istis
quidiss: a cōiuitatē nobis tributā testat. et eo ipso q: nos deus adiuvat cōpbare
nititur nos aliquid agere. et pfecto nisi Aug: libe: arbi: legem et facultatē per
sapientē expressam vbiq: in suis libris defendere voluisset. miriss: pater non ita
vehementi ira aduersus Iulianū li: 4: ca. 8. excaudisset vt illū diceret mēitū
quod libe: arbi: facultatē abstulisse August: retulit.

Responso Carolostadij

¶ Ad primū scdm et tertiu et sextū argumentū dico qd gratia vtrq: dat actionē
libe: arbi: neq: hoc est negatū p me. sed solum hoc qd libe: arbi: habeat spālez
et naturalē actiuitatē in bonis opibus. p hoc respōdeo ad longā orōnem quē
dñs. d. ex tractatu quarto August: in eplā Johā: assumpsit. fateor: em̄ qd dñs
deus est adiuor: libe: arbi: Hoc est ministrat libe: arbi: vires et actiones.

¶ Ad tertiu. Quod libe: arbi: pparat iumento nō est ad ppositū et intentionē
Egre: d. d. est em̄ libe: arbi: iumentū vt domes ad opus homi necessariū. vt autē
restrauet recte gratia dicitur iumentum. quēadmodū iustitia et exordia nostre
cōtentionis habuerunt.

¶ Ad quartum de Cypriano dico qd opponētis est sua dicta firmare et ex
pcedere vt intelligant Dicitū autē Cypri: ambiguū est neq: vnq: pcludet qd libe:
arbi: habeat quandā spālem actiuitatē et naturalem vt supra.

¶ Ad Bern. d. d. petit vt intelligat quō bonus et iustificat⁹ sit socius opantis
gratie. responsum est satis qd ppter pfcensum quē ipsa grā inspirat arbitrio.

Contra Eckius.

¶ Cum amicus noster clariss: d. d. tandē in meā ptractus sententiam ingenue
fatei nūq: se negasse actiuitatē. libe: arbi: a gratia sibi coicata. attamen plura
sunt eius scripta et alie plereq: circūstante quib⁹ suspicabar clariss: d. doctos
arbitrari libe: arbi: nullā habere boni opis actiuitatē. primo ppter pclusionem
suam. 14. qua dicit. dñs Iohannes non videns quomodo bonum opus sit
totum a deo et cetera.

¶ Deinde qd mea pclusio septima clare hoc pponit ista scz errat q: libe: arbi: et
¶ Tertio qd. It. p. d. Martinus Luther cōclu: 7. mihi dicitur ait neq: quid
fides neq: quid pccitū et. Et idem B. p. in quadā disputaōe impressa cōclu:
13. ait libe: arbi: post pccitū res ē de solo titulo Et. 14. libe: arbi: post pccitū in bonū.

¶ Quarto q: clariss: d. d. sepe scriptū reliquit in defensione sua libe: arbi: et vo:
luntatē pati et non agere ad opus bonū. sicut patet: b. 4. facte. z. 7. c. z. fa. 1. z
f. i. fac. z. g. 4. et in multis alijs locis quib⁹ clariss: d. d. dicit voluntatē solū recte

Dio Sexto

Dio Septio